

13 березня в Києві відбулася публічна експертна дискусія про синьо-жовтий прапор в історії України XX століття

13 березня 2018 р. в Києві науковці та громадськість провели публічну експертну дискусію «Від національного до державного: синьо-жовтий прапор в історії України XX ст. (до 100-річчя утвердження державної символіки України)». Захід проведено на пошанування 22-річного Героя Небесної сотні Дмитра Чернявського, який, захищаючи український державний прапор, загинув чотири роки тому в Донецьку, та всіх загиблих під час АТО на сході країни.

Публічну дискусію організували Науково-дослідний інститут українознавства МОН України, Український інститут національної пам'яті, Інститут історії України НАН України, Музей історії міста Києва.

Було обговорено широке коло питань історії виникнення синьо-жовтого українського прапора, перетворення його із національного у державний та питань, пов'язаних із його застосуванням.

Основні доповіді виголосили кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України Юрій Савчук та доктор історичних наук, завідувач відділу історичних студій НДІ українознавства МОН України Павло Гай-Нижник.

Перший доповідач проаналізував використання синього, блакитного та жовтого кольорів у прапорництві на українських землях у князівські, козацькі часи, у XIX–XX століттях. Широко вони затосовувались у Галицько-Волинському князівстві, мали певне

розповсюдження на козацьких прапорах Гетьманщини. Зокрема, під час прапорової реформи 1754 р. адміністрація Війська Запорозького регламентувала використання зображення «Герба Нації» (козака з мушкетом) на одній стороні блакитного прапора і зображення полкового або сотенного герба на іншій. Причому козак на гербі мав стояти на жовтій землі. Але через знищення українських державних утворень російським самодержавством наприкінці XVIII ст. ці традиції були перервані. Національним синьо-жовтий прапор став під час «весни народів» у Європі, коли з 1848 р. його використала у Львові Головна Руська Рада.

П.Гай-Нижник розкрив питання утвердження синьо-жовтого стяга як державного у XX ст. Під час Української революції почалося у 1917 р. масове стихійне використання національного прапора із різним порядком смуг холодного і теплого кольорів. Але законодавство УНР визначило, що на державному прапорі блакитна смуга має бути згори, а жовта – знизу. Так само ЗУНР у 1918 р. визнала синьо-жовтий прапор державним. Цю традицію продовжили всі інші українські держави та державні утворення у XX ст. – Закарпатська Україна, Українська держава 1941 р. та сучасна Україна. Історик, зокрема, нагадав що український парламент законом від 28 січня 1992 р. та Конституцією 1996 р. затвердив синьо-жовтий прапор як державний символ.

В обговоренні теми публічної дискусії взяли участь науковці та представники громадськості. Серед виступаючих були: заступник голови Українського інституту національної пам'яті Володимир Теліщак, доктор історичних наук Віктор Брехуненко, командир добровольчого батальйону «Карпатська Січ» Олег Куцин, журналіст та громадський активіст Георгій Лук'янчук, який піднімав український прапор на мітингах спротиву ДКНС у Москві в 1991 р., завідувач відділу історії України XX ст. Національного музею історії України Олександр Ішук.

У відкритій дискусії взяли участь представники громадськості, які виступають за зміну порядку смуг на державному прапорі України.

Директор Музею Української революції 1917–1921 рр. Олександр Кучерук розповів про особливості фіксації кольору фото- та відеотехнікою першої чверті XX ст., що

призводить до спотворення сприйняття кольорової гами на тогочасних зображеннях. В результаті іноді виникають хибні уявлення і про порядок кольорів на українському прапорі під час Української революції. На підтвердження цієї тези він продемонстрував низку зображень поч. ХХ ст., зокрема, й прапора Швеції.

У зв'язку з цим декан історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук Іван Патриляк у виступі, зокрема, закликав дотримуватись законодавства у використанні державних символів і працювати над вирішенням реальних проблем, які стоять перед державою та суспільством.

Доктор політичних наук, професор Національного авіаційного університету Леонід Чупрій розповів про випадки публічного використання українськими патріотами синьо-жовтого стяга в УРСР у 1950–1980-х рр. та репресії проти багатьох із них.

Кандидат історичних наук, координатор «Таврійської гуманітарної платформи» Андрій Іванець доповів про використання українських прапорів у Криму з 1917 р. і до сьогодні, зокрема про їх підняття над Чорноморським флотом у 1917–1918 рр. Синьо-жовті прапори почали з'являтися над міськими та обласними радами України навесні 1990 р., а завершився цей процес, поділився спогадами А. Іванець, у 1996 р., коли на вимогу українських активістів його підняли над Верховною Радою АР Крим. Він також розповів про репресії окупантів на тимчасово окупованій території Криму проти патріотів, які публічно демонструють українські прапори.

Підсумовуючи дискусію, директор НДІ українознавства МОН України Богдан Галайко закликав в умовах протистояння російській агресії та реформування держави консолідувати суспільство під державним синьо-жовтим прапором, під яким сьогодні захищають Батьківщину українські воїни на Сході. Повага до державних символів, об'єднання зусиль суспільства та держави для перетворення України на потужну розвинену країну – це вимога часу, вважає він.

Після дискусії куратор виставки «Українське коло: до сторіччя визвольних змагань (1917–1921 рр.)» в Музеї історії міста Києва Ю. Савчук провів екскурсію виставкою. В її

експозиції представлені унікальні експонати з музеїв чотирьох країн. Серед раритетів є й сторічні блакитно-жовті прапори українських військових частин.

Прес-служба Науково-дослідного інституту українознавства МОН України
